

Martti Vihanto

Leima- ja postikorttikirja Lohjalta

Lohjan kaupungin katsotaan saaneen alkunsa vuonna 1323, ja vuonna 2023 tuli näin ollen 700 vuotta täyteen. Lohjan Postimerkkikerho perustettiin vuonna 1948, ja se täytti puolestaan 75 vuotta. Kerholla oli hyvä syy julkaista kirja *Lohjan postihistoriaa*. Noin 150-sivuisen kirjan toimittaja on kerhon puheenjohtaja Vesa Hirsmäki.

Lohjan ensimmäinen postileima on 1860-luvulla käyttöön tullut pieni yksirenkainen Lojo-leima. Sille ovat tyypillisiä päiväysosan puuttuvat kirjakkeet ja mustetäydennykset, mistä on kirjassa useita esimerkkikuvia ehiökorteilla. Varsinaisista pääleimoista seuraava on 1890-luvulta Lojon Finland-leima, jonka molemmista tyypeistä on niin ikään kuva.

Kirjassa on kaksi erikoista Gerknäsin (Kirkniemen) venäläisleimaa, joissa venäjän kielen tilalla on kahdeksan pystyviivaa. Mikähän lienee viivojen selitys?

Yksityisiä rahtipostimerkkejä

Lohjalla on ollut varhaista rautatiepostia vuodesta 1873, kun Hangon ja Hyvinkään välinen rata valmistui. Vuosi 2023 osui näin ollen myös ”Hankopaanan” juhluvuodeksi.

Lohja on suunnilleen Hango–Hyvinkää-radan puolivälissä. Rata oli aluksi lyhyen aikaa yksityisessä omistuksessa, ja rautatie-pakettimerkit olivat tuon aikaa yksityisiä. Lohjan kerhon kirjassa on kuva kaikista kolmesta ilmestyneestä merkistä (LAPE-numerot 148–150).

Leima Hangö–Hyvinge postkupén oli käytössä vuosina 1886–93 aluksi postivaunu- ja sitten postiljoonivaunuleimana. Kirjassa

kuvattu ehiökortti on otettu leiman asemanumeron perusteella junaan Lohjalta, ja se on osoitettu Gerknäsiin.

Lohjan sisävesiliikenteessä on ollut käytössä yksityinen 25 pennin laivarahti-merkki *Alku*-nimisellä höyrylaivalla. Merkki on hyvin harvinainen, ja sitä tunnetaan kirjan mukaan ilmeisesti vain viisi kappaletta. Myös siitä on kuva kahtena sävynä.

Kerhon historiaa

Lohjan Postimerkkikerhon ensimmäinen virallinen kokous pidettiin vuoden 1948 helmikuussa. Sitä ennen joulukuussa joukko postimerkkeilijöitä oli kokoontunut yhden osallistujan kotiin keskustelemaan kerhon perustamisesta.

Merkittävänä tekijänä kiinnostuksen taustalla oli Lauri Peltosen postimerkki-liikkeen siirtyminen keväällä 1940 noin kolmen vuoden ajaksi Hangosta Lohjalle. Moskovan rauhanehdoissa Hango jouduttiin vuokraamaan Neuvostoliitolle, ja alue evakuoitiin.

Seppo Arvelin kirjoittaa *LaPe-luettelossa 1980–81* liikkeen historiasta. Evakuoinnissa ja huonoissa varastotiloissa myyntimateriaalia pilaantui jonkun verran. Myös Olli Peltonen

kertoo tapahtumista *Filatelistin* 6/2023 haastattelussa.

Lauri Peltosen liikekirjeet evakkoajalta ovat kiinnostavia sekä filateelisesti että sotahistorian kannalta. Lohjan kerhon kirjassa on kuva kirjatusta, upeasti frankeeratusta voimapaperikuoresta kesältä 1941.

Lohjan kerhon syntyyn vaikutti myös Suomen Filatelistiliiton perustaminen vuonna 1947. Kerho julkaisi 40-vuotisjuhlaan vuonna 1987 historiikin, jossa silloinen puheenjohtaja Aimo J. Isotupa tarkastelee lähtökohtia ja seurannutta toimintaa.

Kirjailija Arvid Järnefelt asui ison osan elämästään Lohjan Virkkalassa. Myös kolme hänen sisaruksistaan on postimerkeillä. Vuonna 1895 perustetun Virkbyn postipysäkin rivileima on Lohjan kerhon kirjassa.

Kerho järjesti ensimmäisen postimerkinäyttelyn vuonna 1949, ja viimeisin oli viime vuoden marraskuussa. Kaupunkilehti *Ykkös-Lohja* kirjoittaa näyttelystä 22.11.2023 otsikolla ”Postimerkit huokuvat historiaa”.

Nuorisotoiminta on ollut aikanaan erityisen aktiivista Lohjalla. Nuoriso-osaston oma äänenkannattaja *FilLo* alkoi ilmestyä vuonna 1978 aluksi näytelehtenä. Numero 2/1982 on yli 50-sivuinen yhteisjulkaisu Suomen Filatelistiseuran nuoriso-osaston *Filahesa-*

lehden kanssa. Kirjoitan siinä kokomaailma-keräilystä.

Leimoja ja kortteja

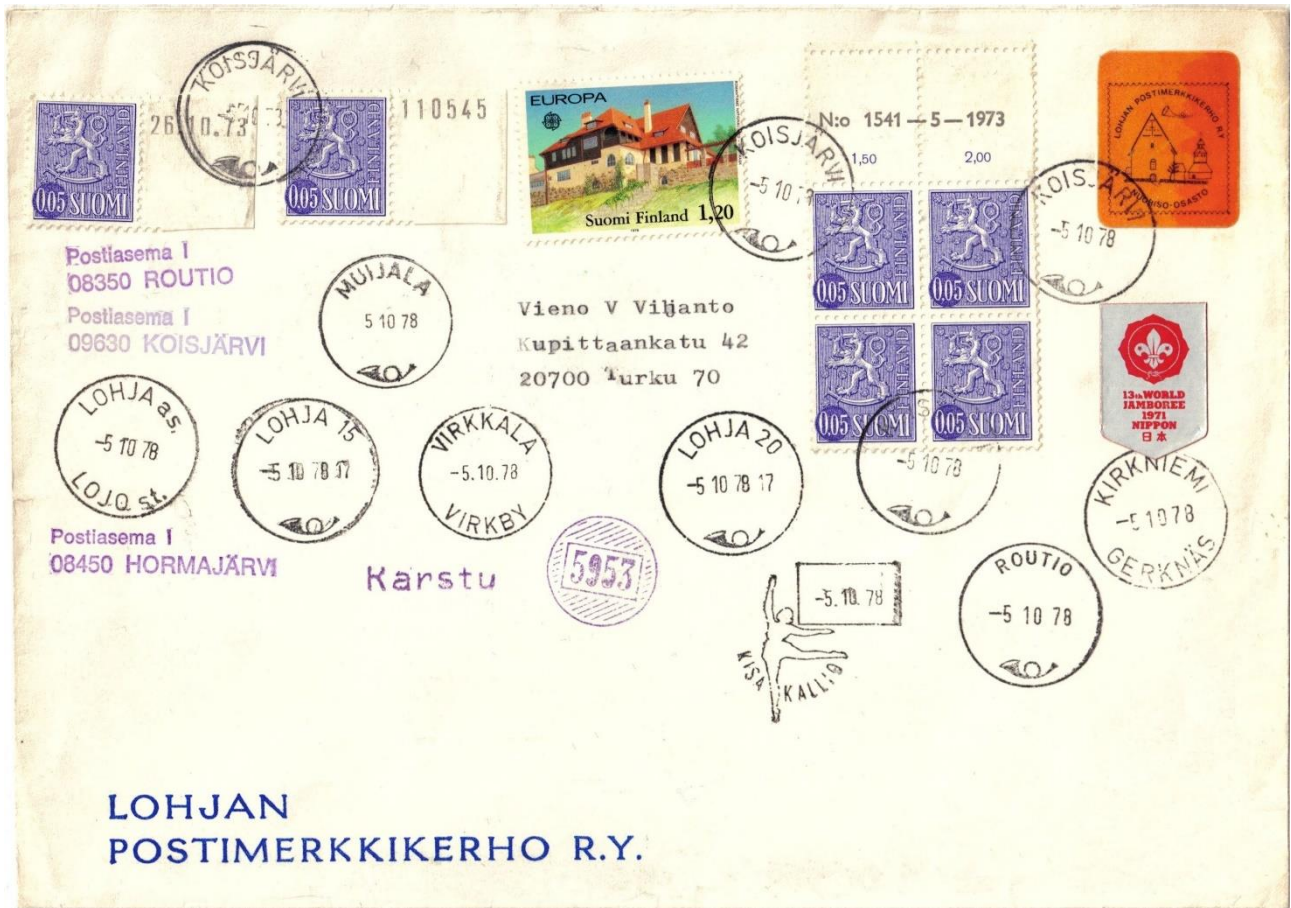
Lohjan Postimerkkikerhon julkaisema *Lohjan postihistoriaa* on kokoomateos, jossa on eri kirjoittajilta Lohjaan ja sen postihistoriaan liittyviä artikkeleita ja kuvakertomuksia. Kerhon nykyisestä ja aiemmasta toiminnasta olisin mielelläni lukenut enemmänkin.

Leimakohteiden kuvat kirjassa ovat poimintoja kerhon leimakokoelmasta, joka aloitettiin vuonna 1960. Mustavalkoisia kokoelmanlehtiä on runsas kolmannes sivumäärästä. Systemaattista luetteloa ja mallikuvia esimerkiksi kone- ja erikoisleimoista kirjassa ei ole.

Lohjan kerho omistaa leimakokoelman lisäksi laajan Lohja-aiheisten postikorttien kokoelman. Kirjassa on postikortteja Jarno Kärkkäisen kokoelmasta selityksineen sekä muun muassa tulitikkukuusien etikettejä.

Lohjan alue Uudellamaalla on filateelisesti mielenkiintoinen. Näin on sekä postihistorian että kotiseutukeräilyn näkökulmasta. Lohjan Postimerkkikerhon julkaisema *Lohjan postihistoriaa* antaa kokonaiskäsitystä aiheesta ja tuo myös esille avoimen filatelian mahdollisuudet. Monipuolisuus heijastaa jäsenistön avointa suhtautumista keräilyharrasteiden lukuisiin muotoihin.

Julkaistu: *Filatelisti* 3/2024 (muokattu)

Vuonna 1978 kulkeneella kirjeellä (pienennetty) on Lohjan alueen leimoja. Leimafilateelisen kohteen on lähettänyt Lohjan Postimerkkikerhon nuoriso-osaston ohjaaja Kari Tappola.